

4. Малихін О. В. Теоретико-методологічні засади організації самостійної навчальної діяльності студентів вищих навчальних закладів : дис. д-ра пед. наук : спец. 13.00.09 / О. В. Малихін. – Кривий ріг, 2009. – 504 с.
5. Солдатенко М. М. Теорія і практика самостійної пізнавальної діяльності : [моногр.] / М. М. Солдатенко. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2006. – 198 с.
6. Яворська Г. Х. Соціально-професійна зрілість курсантів вищих закладів освіти МВС України : [моногр.] / Г. Х. Яворська. – Одеса : ПЛАСКЕ ЗАТ, 2005. – 408 с.

Анотація

А.А.Кучерявий

Технолого-проектировочные принципы управления самостоятельной учебной деятельностью студентов

Рассмотрено проблему отсутствия регулировочных средств управления самостоятельной работой студентов, в том числе, принципов, которые определяют технологические подходы к её проектированию. Исследовано принципы обеспечения целостности процесса усвоения ценностей учебного материала и целевой ориентации на всестороннее формирование личности студента как будущего специалиста. Первый принцип определяет направленность учебных заданий с учетом текущего этапа процесса усвоения учебного материала: чувственного отображения, понимания, закрепления и применения знаний. Вторым принципом указывается, что личностные профессиональные характеристики студента должны относиться к целевым ориентирам изучения учебного курса вместе с перечнем знаний и умений.

Ключевые слова: *технолого-проектировочные принципы, педагогическое управление, проектирование самостоятельной работы, самостоятельная учебная деятельность, студенты.*

Summary

А.О.Кучерявий

Technological-Projecting Principles of Management of Students' Independent Educational Activity

The problem of absence of regulation facilities of management by independent work of students, including, principles which define technological approaches to its projecting is considered. Principles of guaranteeing of integrity of process of mastering of values of a teaching material and target orientation to all-round formation of the personality of the student as future expert are investigated. The first principle defines an orientation of educational tasks taking into account a current stage of process of mastering of a teaching material: sensual display, understanding, fastening and application of knowledge. The second principle specifies, that personal professional characteristics of the student should concern target key points of studying of a training course together with the list of knowledge and abilities.

Key words: *technological-projecting principles, pedagogical management, projecting of independent work, independent educational activity, students.*

Дата надходження статті: «26» березня 2013 р.

УДК 53:371.261(072)

А.М.ЛЕВКІВСЬКИЙ,
старший викладач
(м.Житомир)

Сучасні тенденції підготовки майбутніх учителів фізики до оцінювання навчальних досягнень учнів

У статті висвітлено сучасні тенденції підготовки майбутніх учителів фізики до контролю та оцінки навчальних досягнень школярів. Наведено приклади найоптимальніших методик оцінювання знань, умінь і навичок учнів. Визначено основні принципи створення традиційних систем оцінювання навчальних досягнень. Проаналізовано особливості використання рейтингової системи оцінювання навчальних досягнень учнів у процесі професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів фізики. Окреслено переваги використання рейтингової системи у порівнянні з існуючими методиками контролю й оцінки знань, умінь і навичок. Визначено подальші перспективи дослідження оцінювання навчальних досягнень учнів.

Ключові слова: *система оцінювання знань, навчальні досягнення учнів, рейтингова система, професійно-педагогічна підготовка, сучасні тенденції підготовки учителів.*

Постановка проблеми у загальному вигляді... В умовах модернізації та реформування різних сфер суспільного життя перед національною системою освіти України, відповідно до положень Болонської декларації, постає проблема підготовки нової генерації учителів природничо-математичного напрямку, які здатні розробляти якісно нові форми і методи пізнавальної

діяльності, відповідно до сучасних тенденцій розвитку освітньої галузі та з урахуванням гуманістичних ідей та орієнтирів.

Вирішення поставлених завдань можливе за рахунок здійснення якісної професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів фізики, які здатні до пошуку шляхів оптимізації та оновлення структурної організації навчально-виховного процесу, розробки та впровадження у навчальний процес інноваційних технологій навчання та ефективних систем оцінювання навчальних досягнень школярів.

Аналіз досліджень і публікацій... Дослідження психолого-педагогічної та спеціальної літератури переконливо свідчить про наявність значної кількості наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених, що пов'язані із застосуванням різних систем оцінювання навчальних досягнень школярів. Педагогічні підходи до використання систем оцінювання навчальних досягнень учнів загальноосвітніх навчальних закладів розглянуто у роботах Ю.Бабанського, В.Буряка, Р.Вінкеля, П.Еггена, І.Зязюна, К.Картера, К.Кларка, Б.Левіна, В.Ротенберга, В.Сагарди, Г.Сайкса, Р.Спіро, Б.Суся, М.Шута, Г.Щукіної та ін. Формування теоретичних і методичних засад підготовки сучасного вчителя фізики до застосування рейтингового оцінювання знань учнів знайшло відображення в дисертаційних дослідженнях Б.Є.Будного, Г.Ф.Бушка, М.Т.Мартинюка, В.Ф.Савченка, П.І.Самойленка, В.П.Сергієнка та інших.

Формулювання цілей статті... Беручи до уваги напрацювання та доробки широкого кола науковців та дослідників, зацікавлених проблемою застосування рейтингового оцінювання навчальних досягнень учнів, на нашу думку, залишається не достатньо визначеними сучасні тенденції підготовки майбутніх учителів фізики до окресленої діяльності, що і стало метою написання даної статті.

Виклад основного матеріалу... Теорія і практика професійної підготовки майбутніх учителів фізики до оцінювання навчальних досягнень школярів на сучасному етапі вимагає створення нових методик із врахуванням досвіду використання традиційних, вже перевірених систем контролю знань, умінь і навичок.

На думку В.В.Ягупова, більшість традиційних систем оцінювання навчальних досягнень майбутніх фахівців передбачає врахування певних педагогічних вимог або так званих принципів, сутність яких полягає у:

- *плановості*: аналіз і оцінювання мають здійснюватися не стихійно, а за чітким дотриманням певного плану;
- *систематичності й системності*: аналіз і оцінювання повинні відповідати структурним компонентам змісту вивченого матеріалу і бути постійними;
- *об'єктивності*: аналіз і оцінювання мають бути науково обґрунтованими і базуватися на засадах гуманізму і демократизму;
- *відкритості й прозорості*: майбутнім учителям фізики необхідно володіти оцінками своїх досягнень й досягнень своїх однокурсників з метою здійснення порівняння своїх успіхів та стимулювання до підвищення активності;
- *економічності*: методи, прийоми, зміст завдань повинні бути співвідносними з наявним бюджетом часу студентів, а методи – доступними і зрозумілими;
- *тематичності*: перевірка якості знань майбутніх учителів фізики з окремих тем, розділів проводиться за блоками або модулями;
- *врахування індивідуальних можливостей студентів*: необхідно перевіряти знання, уміння, навички кожного студента; у процесі підготовки дидактичних завдань для перевірки необхідно враховувати рівень навченості студентів та їхні інтелектуальні можливості;
- *єдності вимог*: врахування загальнодержавних стандартів змісту освіти відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики напряму або спеціальності [5].

Залежно від дидактичної мети використовують різні види контролю за навчанням: діагностичний, попереджувально-застережливий, поточний, повторний, періодичний, тематичний, підсумковий (рис. 1) [3].

Діагностичний (попередній) контроль повинен бути спрямований на визначення рівня освітньої компетентності майбутніх учителів фізики з певної проблематики. Напередодні вивчення теми, засвоєння якої має ґрунтуватися на раніше вивченому матеріалі, учитель з'ясовує рівень розуміння опорних знань, актуалізує їх.

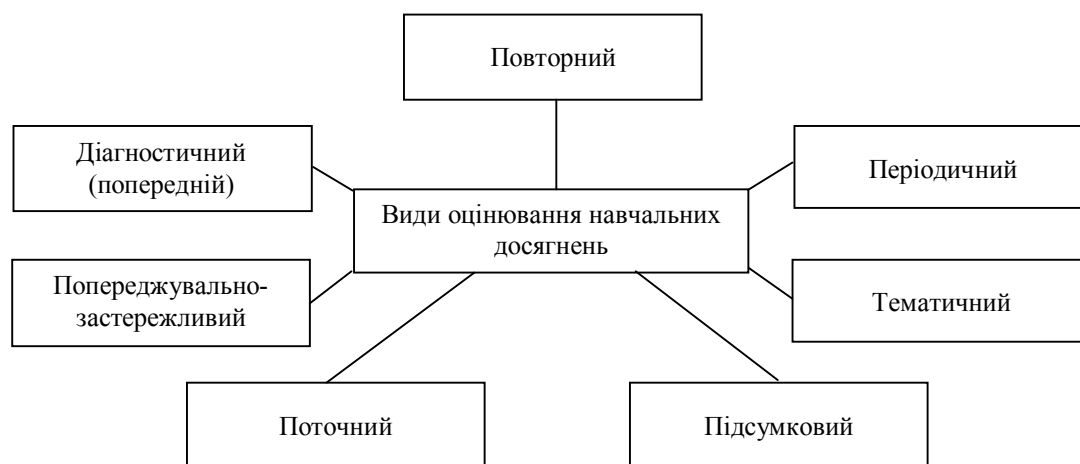

Рис. 1. Види оцінювання (контролю) навчальних досягнень майбутніх учителів фізики

Поточний контроль передбачає перевірку якості засвоєння знань у процесі вивчення конкретних тем.

Повторний контроль спрямований на створення умов для формування умінь і навичок. Повторна перевірка якнайкраще сприяє переведенню знань з короткотермінової до довготривалої пам'яті.

Тематичний контроль пов'язаний з перевіркою рівня знань, умінь і навичок в обсязі розділу чи теми конкретної навчальної дисципліни.

Періодичний контроль у відповідності до вимог програми встановлює обсяг необхідних знань студентів.

Підсумковий контроль передбачає визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу в кінці семестру або після завершення вивчення дисципліни. Він проводиться, як правило, у формі заліків, екзаменів.

В історії розвитку вищої школи існують різні методи аналізу й оцінювання знань, умінь і навичок, зокрема: усне, письмове, графічне, практичне оцінювання навчальних досягнень.

Одним із найбільш популярних методів контролю й перевірки знань, умінь і навичок є метод тестів. Сутність його полягає в тому, що майбутнім учителям фізики у певному дидактичному блоці визначають конкретні завдання (запитання), на які подані альтернативні відповіді. Студент має обрати правильну відповідь. В такому випадку, інколи, вибір правильної відповіді зводиться до простого вгадування, а тому не можна розглядати тести як універсальний метод оцінювання навчальних досягнень. Безумовно, тестовий контроль має низку безперечних переваг, основними з яких є: оперативність проведення, об'єктивність оцінки, можливість використання комп'ютерної техніки і зменшення часових витрат учителя. Проте тестовий контроль не передбачає міжособистісного спілкування, яке в процесі навчання, особливо при реалізації суб'єкт-суб'єктної концепції навчання, є достатньо важливим [4].

Врахування недосконалості методу тестової оцінки навчальних досягнень, спричинило необхідність пошуку методик, яка б враховувала усі недоліки існуючих методик і була б спрямована на опанування майбутніми учителями фізики глибокими теоретичними знаннями та формування у них умінь розв'язку якісних і кількісних задач.

Такою методикою стала рейтингова система оцінювання навчальних досягнень школярів, яка була обґрунтована на основі вивчення передового педагогічного досвіду та дослідження існуючих систем контролю знань, умінь і навичок.

У педагогіці та психології існують різні підходи до визначення поняття «рейтинг», зокрема, рейтинг – це:

- індивідуальний індекс суб'єкта навчання;
- результат опитування суб'єктів з метою емпіричної констатації наявності і ступеня вираженості певних характеристик;
- число, яке отримується або шляхом опитування суб'єктивних думок експертів, або шляхом набирання балів;
- сума балів, набрана суб'єктом навчання протягом деякого проміжку часу і за певними правилами, що не змінювалися протягом цього часу;
- кількісна оцінка якості навченості студента з певного предмету, суми предметів, які вивчаються в семестрі, і в цілому по дисциплінах, вивчених за весь період навчання, причому не разова, а сумарна (накопичувальна оцінка студента);

– деяка числова величина, виражена за багатобальною шкалою, яка інтегрально характеризує успішність і знання студента з одного або декількох предметів протягом певного періоду навчання (семестр, рік);

– метод впорядкування студентів за зайнятими місцями залежно від вимірених навчальних досягнень і одночасно як науково-обґрунтовану форму організації не тільки контролю знань, але і навчального процесу в цілому;

– сума балів, набраних студентом протягом деякого проміжку часу, розраховану за певними формулами, що не змінюються в перебігу цього проміжку [1].

З урахуванням розглянутих підходів до визначення даного поняття, під *рейтингом* ми розумітимемо суму балів, набраних учнями протягом деякого логічно завершеного періоду навчання. Слід зазначити, що рейтинг є складовою і невід'ємною частиною рейтингової системи контролю. Під рейтинговою системою розуміють науково обґрунтовану систему педагогічного контролю, направлену на виділення індивідуальної оцінки кожного учня на основі систематичного контролю.

Таким чином, під *рейтинговою системою* контролю знань ми розумітимемо сукупність діагностуючих заходів, направлених на отримання вираженої в балах сумарної оцінки ступеня навченості учня, яка при цьому враховуватиме його участь, активність і творчу самостійність у процесі навчання. Рейтингова система – це безперервні контролюючі дії в системах «викладач – студент», «викладач – група», «учитель – учень», «учитель – клас», які дозволяють спостерігати і в міру необхідності коректувати просування студента або групи, учня або класу від незнання до знання.

Мета запровадження рейтингової системи оцінювання навчальних досягнень – активізація навчально-пізнавальної діяльності тих, хто навчається, мотивація до навчання і самостійної роботи, створення умов для обов'язкового відвідування занять, зниження ролі іспиту (в кінці року або семестру), можливість атестації за результатами поточної успішності. Цінність рейтингової системи контролю полягає в отриманні надійної, близької до об'єктивної інформації про об'єкт, що базується на конкретно-чуттєвій професійній взаємодії його з суб'єктом оцінювання.

Рейтингова система контролю знань базується на поточному, проміжному і підсумковому контролі. Вона припускає безперервне підсумовування усіх зароблених балів. Кожен студент з кожної дисципліни протягом семестру виконує певне число контрольних і оцінюваних навчальних завдань. Якість роботи студента з вивчення того чи іншого предмету визначається шляхом обчислення його рейтингу протягом всього періоду навчання. Максимальне значення суми балів на кожному етапі навчання відповідає якнайкращій якості навчальної роботи студента за цей час [2].

У порівнянні з іншими існуючими системами оцінювання навчальних досягнень, рейтингова система контролю знань, умінь і навичок має ряд переваг, зокрема, значне підвищення об'єктивності оцінювання знань і умінь, оскільки по-перше, контроль має системний характер із кожного виду навчальної діяльності, а по-друге, значно зменшується залежність оцінки від особистих відносин між учителем і учнем. Безумовною перевагою рейтингової системи контролю є й оцінювання більшого, у порівнянні з традиційним, числа видів діяльності учнів. Використання даної системи контролю вимагає від учителя залучення учнів до різноманітних видів діяльності й ознайомлення їх із системою балів, якою характеризується оцінювання кожного завдання.

Висновки... В проведеному дослідженні ми не наполягаємо, що рейтингова система контролю – це єдино можлива технологія оцінювання знань, умінь і навичок, оскільки, поряд із значними перевагами, вона зв'язана з більшими, ніж звичайно, часовими витратами для вчителів. Проте отримані результати виправдовують себе, оскільки підвищення об'єктивності оцінки і чітке відстежування критеріїв її виставлення забезпечує «прозорість» освітнього процесу і сприяє проведенню активного діалогу між усіма його суб'єктами. Крім того, використання рейтингової системи оцінювання навчальних досягнень школярів майбутніми учителями фізики охоплює всі види навчальної діяльності учнів, стимулює їх до активної систематичної роботи у процесі навчання, а також є надзвичайно об'єктивною і зрозумілою щодо критеріїв оцінювання навчальних досягнень як для учителів, так і для учнів.

Звичайно, дане дослідження не висвітлює усіх аспектів окресленої проблеми, тому перспективи подальших пошуків ефективних систем оцінювання навчальних досягнень учнівської молоді ми вбачаємо у розробці та впровадженні методик контролю знань, умінь і навичок на засадах використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Список використаних джерел та літератури:

1. Подласый И. П. Педагогика. Новый курс : учебн. для студ. пед. вузов / И. П. Подласый. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. – 576 с.

2. Слєпкань З. І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі : навч. посіб. / З. І. Слєпкань. – К. : Вища школа, 2005. – 239 с.
3. Цехмістрова Г. С. Управління в освіті та педагогічна діагностика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Г. С. Цехмістрова, Н. А. Фоменко. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2005. – 280 с.
4. Чельшкова М. Б. Теория и практика конструирования педагогических тестов : учебн. пособ. / М. Б. Чельшкова. – М. : Логос, 2002. – 432 с.
5. Ягупов В. В. Педагогіка : навч. посіб. / В. В. Ягупов. – К. : Либідь, 2002. – 560 с.

Аннотація

А.Н.Левковскій

Современные тенденции подготовки будущих учителей физики к оцениванию учебных достижений учащихся

В статье освещены современные тенденции подготовки будущих учителей физики к контролю и оценке учебных достижений школьников. Приведены примеры оптимальных методик оценки знаний, умений и навыков учащихся. Определены основные принципы создания традиционных систем оценки учебных достижений учащихся. Проанализированы особенности использования рейтинговой системы оценивания учебных достижений учащихся в процессе профессионально-педагогической подготовки будущих учителей физики. Определены преимущества использования рейтинговой системы по сравнению с существующими методиками контроля и оценки знаний, умений и навыков. Определены дальнейшие перспективы исследования оценивания учебных достижений учащихся.

Ключевые слова: система оценки знаний, учебные достижения учащихся, рейтинговая система, профессионально-педагогическая подготовка, современные тенденции подготовки учителей.

Summary

A.N.Levkovsky

Modern Trends of Training Future Teachers of Physics to the Evaluation of Students' Educational Achievements

The article highlights the current trends of training future teachers of physics to the monitoring and evaluation of educational achievements of schoolchildren. The examples of best practice assessment of the knowledge and skills of students. The basic principles of traditional systems of evaluation of educational achievements. The features of the rating system for evaluation of academic achievements of students in vocational and educational training of future teachers of physics are analyzed. The article identifies the benefits of using a rating system in comparison to existing methods of monitoring and evaluation of knowledge, skills and abilities. Further research evaluating the prospects of academic achievements of students are determined.

Key words: evaluation of knowledge, academic achievement of students, ranking system, vocational and teacher training, the current trends of teacher training.

Дата надходження статті: «29» березня 2013 р.

УДК 378:147

О.В.ЛІВШУН,
викладач
(м.Хмельницький)

Педагогічна технологія формування професійної готовності майбутнього вчителя технології

У статті розкрито значення понять «технологія, педагогічна технологія» у навчальному процесі, проаналізовано основні компоненти технології, розглянуто види технологій для різних видів діяльності. Проаналізовано акмеологічну технологію формування професійної готовності майбутнього вчителя технології. Досліджено ефективність проведення професійно-спрямованих модулів акмеологічних тренінгів та акмеологічних розвивальних занять. Розкрито змістовно-технологічну та організаційну структуру модулів акмеологічної тренінгової роботи. Визначено комплекс основних параметрів та розроблено алгоритм загальної системи акмеологічних тренінгів з формування професійної готовності майбутнього вчителя технології.

Ключові слова: технологія, педагогічна технологія, акмеологічна технологія, навчальні технології, інтерактивні технології, соціальні технології, технологія превентивної роботи, модуль, тренінг.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Освітні системи в будь-якій країні світу повинні сприяти реалізації основних завдань соціально-економічного та культурного розвитку суспільства. Незадоволення багатьох країн результатами системи освіти сьогодні призвело до необхідності її реформування. Для цього важливо було розробити стратегічний напрям розвитку